

ЭШ Л. И. БРЕЖНЕВТИҢ ЧУГААЗЫНЫҢ ТӨНЧҮЗҮ

(Төнчүзү, Эшен 1-ги аркада).

Совет уюстарынын акы-дуума калы ажылда-жылгазы согушунун тургузушунун чорудулганын, Днепропетрск болгон Түркстандын, Магниткалык болгон Сталинградтын трактор заводунун туудууларын, Добруштын шахталарына болгон Запороженин шахталарына, найгамчык улуу социалисттик түдүк болгон Биринчи август ууртуксуна дем каткан акыл-шике өтүп чыгышы билгилүү болду.

Партиялык кадрлар бөлүмү, улустардын акы-дуума өзү, чагыс акыл буле дег сөзгө-сөзгө аман тургузууга бийлигин уйденип, Ада-чурттуу Улут дайымыга оюн тилгелеринин уйденип болу берген.

Украина оо калды-берге уде фашисттик агрессорларын согушунунга башта таварышканынын бирозон болгон. Республиканын демократиялык эволюциясы эволюциясы, миллион-миллион табын чурттангылар халыктарынын, аттары-баштарынын, кулдарынын кылыр кылыр болгон. Мында-да хосталга дөөн, боттарынын социалисттик чаала алдымыкылар дөөн совет кызылдарын демсели бийликке калдырып калган.

Совет патриоттарынын кой миллион массалары фашисттик эволюцияларга улуу алымчу тургузушуну көрдүрүп үгөн. Оо дээрке күчтүү тура-сорукут, бистик социалисттик Ада-чуртуу-вуска кызылдар чок бердигин кызылдар турган.

Олар орустар биле украинлар, Кавказ болгон Орта Азия чурттуулар, сибиряктер биле Волганын кызылдары, бистик эволюциялар бугу республикаларынын кой-хой совет хоорайларынын, суурларынын оолдар, кыстары турган. Украинанын чегинде партизан дайымынын күчүгү чабышы кыл үгөн. Партизан катты-жымыштары муң-мүң километр чегинде эрт-тишана, тулукушунуна барып чуртук миллион оогитерки солдаттары болгон обшперлерин өлүгөн ийкеме болгон. Улустун кызылдары бугу күчтүү дайымы көргөн.

Дайым чорудулганын шынтыгында эргилде-көлгөн, үр маалыктар уени база билер бис. Украинанын демократиясы эң улуу дайында-жымыштары калбарган. Днеприн кешкени болгон Киевти хостанын, Корсун-Шевченкога болгон чамынанча операция болгон үч чылдым оон өскө-да өндүрүлү тулукушунуна тилгелер Украинанын хостаны. Бугу совет чурт, муңгаралды, кызылдарыны хуваажып билер-биле бар дөмөй, оо өөрчүкүнүгү сибир-биле хуваажып болгон, өндүктөр.

Ийн чуртук миллион бир украин дайымын оорденер-биле болгон мезгилдер-биле шакталган, ийн мүн аягы кийин Совет Эволюцияны Мадыры деп аталган. Ада-чурттуу Улут дайымын фронтунуна болгон дайымын тилгелер украин улустун мадыры, шуургу шыктарлардын кылганы дөм тыгынча шапналдар оо.

Совет Украинанын хостары дөм демселеге бистик улуу Төрөн чуртуулууну муң-мүң шымын патриоттарынын дайымын өлүмү-биле өлгөн. Мадырынын турсакынын украин чер кидикти-биле хуваажып кадалган турар. Оларын

шылтарлардын дугайында бугу улустун турсакыны мөңгө!

Дайымынын дигрелген халдыжымынын коргунуч хоорудамышынын чуртмалы оо чылдарда Украинага турган бугу кызылдарынын салгы-сеткилден амдыга чедир уттудурбаан. Ооң өң улут хоорайлары бузулдулар болу берген чыкылдап, заводдары, фабрикалары үрелген, шахталарын суг доган, электрстанцияларын чаалдырышынын үрөп каамак турган.

Урелген чурттарын катар тургузары белен өскө болгон. Оо улус ар-берге шыкталдарын күчтөн мадыры улус эртин, республиканы чаа амдыралды кызылдарынын шыктары турган. Чогум оо улут тилгелери Совет Украинанын аягычы чонгарынын күш-аычыгы улут сорук киргизилик, бистик тургузууга бугу республиканын акы-дуума калымын, коммунисттик партиянын улутуугу болгон башкырычын аякы-чорудулганын биле чедир алыр арталык болгон. Украина чуга дайында үрелген аякы-агымын катар тургузуп алган өскө, харын чаа, улум оонор когжудулганын орунча база кирген.

Эштер! Бистик хунервисте коммунизми тургузушунан, совет улустун боттардынын турар, костун корбон каарыгы республиканы чаа амдыралды кызылдарынын шыктары турган. Чогум оо улут тилгелери Совет Украинанын аягычы чонгарынын күш-аычыгы улут сорук киргизилик, бистик тургузууга бугу республиканын акы-дуума калымын, коммунисттик партиянын улутуугу болгон башкырычын аякы-чорудулганын биле чедир алыр арталык болгон. Украина чуга дайында үрелген аякы-агымын катар тургузуп алган өскө, харын чаа, улум оонор когжудулганын орунча база кирген.

Эштер! Бистик хунервисте коммунизми тургузушунан, совет улустун боттардынын турар, костун корбон каарыгы республиканы чаа амдыралды кызылдарынын шыктары турган. Чогум оо улут тилгелери Совет Украинанын аягычы чонгарынын күш-аычыгы улут сорук киргизилик, бистик тургузууга бугу республиканын акы-дуума калымын, коммунисттик партиянын улутуугу болгон башкырычын аякы-чорудулганын биле чедир алыр арталык болгон. Украина чуга дайында үрелген аякы-агымын катар тургузуп алган өскө, харын чаа, улум оонор когжудулганын орунча база кирген.

Силерни республиканын чыккыдан оо чамынанча-биле кестүп турар-дыр. Совет Украина бугун оон өскө эволюциялар республиканын биле миллион-миллион судал харылааларды, Украинанын чурттуу кой бузуштарына көмүр-даш, металл, машиналар, тарда болгон эволюцияларын шуугу турар. Болууду эволюциялар Москвалы, Ленинградды, Минскке калыпалар, станоктар, Татари биле Башкырдан нефть, Горькийдин автомобильдер, Карелиядан мүн, Орта Азиянын республикаларынын көчөк Украинанын дөмөк агым-биле көчү турар. Амды-мадыры-биле республика бугуруугу үлгенин турар материалдык болгон ууан-болал байкалары анаа артыр өнтүнгөн турар.

Акы-дуума чагыс өнтүг болурунча уктурун, совет республика бугуруугу болгон бугу чурттуу ниятанын биле шынтыгында турар согушталган билери ам каажангында-даа артык улут уктуу-дуалык, Ленин оо дугайын бижик чорган. Бистик акы-дуумалары украиниянын чагай үгүг бугуруу турарынын чедиринин ботуну орустар биле белоруслар, грузинер биле узбектер, латыннар биле нахалар, молдавалар болгон өскө-даа совет улустар согушталган хунервисте чок деп чурталап солтурган өскө. Совет республикаларынын чыгыш салымшы-кылары дөм кыдыр чүрөккө база чок күүлөн ач турар.

Украинага социализмдин тилгелери чуга экономикалык чечеткеликтеринин өскө, харын национал культураларын эртенин кайгамчык улут хемчээлдиги-биле когжуду, байдыры чедир алыр арданы берген. Украин литература, когжум болгон чуртута уран чүдүт, театр чоктун көрбөнү-биле чечеткерлер Совет эр-ча-

гырга чылдарынын дугурауна чедир алган. Совет улустарын арамында харылааларда бодаран социалисттик интернационализмдин өлчөйдөгү бугу бугу, культура биле уран чүдүтүгү чедиринин үргүчү солтуру анаа өскө өскө хемчээлдиги-биле дөм болгон.

Социалисттик нацилдарын бугу таламын чечеткеликтерин, коммунисттик тургузушунга оларын чедиринин оларын улум ийа чокжудулганын чаалап чок чедирер. Бодаран, нацилдарын чокжудулганын чөгүгүгү нарын болушуну, анаа болал чок далажыры, өнгөгөр садалдыр чорукту, ала-чайаралаш, өнгөгөр болдурун турар чеге болгон. Оо херек социалисттик тур-тус нацилдарын эр-ажыктарын, оо ишкан чурттуу ният эр-ажыктарын, коммунисттик тургузушуну херон ният-биле база барымдалаан турар укжурт.

Ленинчи национал политикамы амдыралган биле боттардынын-совет улустун мурунча бистик партиянын бектик күрөөлөгөн оо болгон. Акы-дуума социалисттик тургузушуну мурунча, колони дарыянын хосталган чурттарынын улустарынын мурунча, бугу делегациянын аягычы чонгарынын куртуна бистик хулааскы чуртуу, коммунисттик тургузушуну эволюция бистик туртуу чүр-чүс миллион кызылдар кылып турар. Совет куртууну догунап келген 50 чылдарын дугурауна национал айттырып шынтыгында таланын биле бистик дуржулганы делегация үрелген көргөн. Социал болгон национал хосталга дөөн бугу демселечилер оо дуржуда-нацилдарын социалисттик бодаралынын, улустарын арамынча чаа, бугу дөң эрген харылааларын тургузушуну сорук киргизип үлгөр-чиге болгон.

Совет Эволюция Коммунисттик партияны, бистик Совет куртууну улустарын найыралык туртуу муон соңгар-даа база бектик турар деп, украин улустун улут байыралынын хунгуде бо байралды ишдирилген база катар делегациянын чөптөрүн көрдүрө эштер! Кой национал социалисттик Төрөн чуртуулууну олар улут найыралдык хунгуде улустун улут найыралдык чурттарынын арамынча сирый дем каттыштырар, бот-боттарында дуулашкан, улустарын хосталганын биле бистик хунгуде чоругу дөңжүгү, бугу улустарын арамынча табынын, найыралдык улум бижылаар бугу үгүлдери кыдыр бис. Ленин бистик ишдирген өрөдүн чорган, ишдирген оо чагыс шууг эдерер бис!

Эштер! Улут Октябрьдин бектик чылыгы болгон боттарынын республиканын 50 чылдыгы Украинанын аягычы чонгары бектиктеги турган, коммунизмин идеологиянын боттарынын шынчынын база катар бугу-редди-биле көрүгү, чурттуу когжудулганын чаа-чаа улут салымшы-кынын киргезер. Чедир алган чедиринин дөм СЭКП ТК-нын, ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун, ССР-нин Министрлер Чөвүлгөнүн биле ВЦИК-тин турсакында Тукта-лган Украин ССР-нин улусту бугуруугу делегациянын, организациаларын, колхозтарын болгон сохотарынын коллективтерине чүрөк-ти ханымдык байыр чедирерин чөптөрүн

көрдүр. Совет кийи бугурууну аас-кеңиктик амдыралы дөм, коммунизмин херонун чедирер дөм чаа-чаа кайгамчыкты улустарын бугурууну Совет Украинанын бижилдик чарыжында тилгелерине болгон бугу аягычы чонгарына бис шуугуус чурттин ханымдык күзөп тур бис.

Бугу Украина бодуну юбилейин төлөтүп уткуп турары өөрчүгү-дүр. Оо дугайын дыка тодогой чурталап турар сан мезгелер эш Шелестин ийке-келеде көрдүгүгү. Республиканын улустуру беш чылдык ийке чылымын аягычы бугуруугу ният хемчээлдиги таланын биле хууаа бектик, декабрь 22-де күттөгөн. Колхозтарын болгон сохотарын аякы-ишчилер байлак дүжүгүтү өстүргөн болгон күрөөгө 12 миллион 340 муң тонна, плавдан 2 миллион 210 муң тонна кой тарааны сактаган. Мал аягычы продукциянын күрөөгө садарынын чыл паны база хууаа бектик күттөгөн.

Коммунизмин херо дөң ийкейлик демселечилер, Совет Украинанын хоорайларынын болгон көдөзүнүн аякы-ишчилерине хунгуде болгон алдар!

Украин улустун күш-аычыгы болгон дайымын тилгелеринин органиазмчы болгон сорук киргизип, революциянын дагышы болгон иштиги дайымына уду демселедиле, коммунисттик ниятталган тургузушуну эволюция авангарды болгон Ленинчи улут партиянын ийкейлик отрядтарынын бирозон Украинанын Коммунисттик партияны болгон келген болгон турар. Совет Украинанын бугу чедиринин өрөөндө-Топ Комитеттен өгөлөм заводтарда, албан чегеринде, колхозтарда болгон сохотарда өң органиазмчылар чедир-Украинанын коммунисттерин карак кызыл күжөөшкисинерин дыка улут улут-хууу көргөн.

Совет Эволюция Коммунисттик партиянын шыктары дайымын отряды-Украинанын коммунисттерине хунгуде болгон алдар!

Эштер! Украин улус бодуну улут болгон чыкылдарды хунгуде украин улустун чедиринин биле биле демселедиле, Украинанын Октябрь революциянын хунгуде ораси-биле ишдирген деп шынтыр хунгуде ораси дугайын шилтеге дыккандыры мөңгө ала таланымын болуу турар-дыр.

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чөвүлгөнү номурун чөптөрүн көрдүр:

«Украин Совет Социалисттик Республикасы Октябрь революциянын өрдөн-биле шапкар дугайында»

Украин Совет Социалисттик Республикасынын аягычы чонгарынын революстук шынчынын, Октябрьдин социалисттик Улут революциянын шыктарынын ачыл-хавымын база делегация эң баштагы кой националдык социалисттик туртуулууну коммунисттик тургузушуну болгон боттарынын Эволюциянын биле биле демселедиле, Украинанын Октябрь революциянын хунгуде ораси-биле ишдирген деп шынтыр хунгуде ораси дугайын шилтеге дыккандыры мөңгө ала таланымын болуу турар-дыр.

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чөвүлгөнү номурун чөптөрүн көрдүр:

«Украин Совет Социалисттик Республикасы Октябрь революциянын өрдөн-биле шапкар дугайында»

Украин Совет Социалисттик Республикасынын аягычы чонгарынын революстук шынчынын, Октябрьдин социалисттик Улут революциянын шыктарынын ачыл-хавымын база делегация эң баштагы кой националдык социалисттик туртуулууну коммунисттик тургузушуну болгон боттарынын Эволюциянын биле биле демселедиле, Украинанын Октябрь революциянын хунгуде ораси-биле ишдирген деп шынтыр хунгуде ораси дугайын шилтеге дыккандыры мөңгө ала таланымын болуу турар-дыр.

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чөвүлгөнү номурун чөптөрүн көрдүр:

«Украин Совет Социалисттик Республикасы Октябрь революциянын өрдөн-биле шапкар дугайында»

Украин Совет Социалисттик Республикасынын аягычы чонгарынын революстук шынчынын, Октябрьдин социалисттик Улут революциянын шыктарынын ачыл-хавымын база делегация эң баштагы кой националдык социалисттик туртуулууну коммунисттик тургузушуну болгон боттарынын Эволюциянын биле биле демселедиле, Украинанын Октябрь революциянын хунгуде ораси-биле ишдирген деп шынтыр хунгуде ораси дугайын шилтеге дыккандыры мөңгө ала таланымын болуу турар-дыр.

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чөвүлгөнү номурун чөптөрүн көрдүр:

«Украин Совет Социалисттик Республикасы Октябрь революциянын өрдөн-биле шапкар дугайында»

Украин Совет Социалисттик Республикасынын аягычы чонгарынын революстук шынчынын, Октябрьдин социалисттик Улут революциянын шыктарынын ачыл-хавымын база делегация эң баштагы кой националдык социалисттик туртуулууну коммунисттик тургузушуну болгон боттарынын Эволюциянын биле биле демселедиле, Украинанын Октябрь революциянын хунгуде ораси-биле ишдирген деп шынтыр хунгуде ораси дугайын шилтеге дыккандыры мөңгө ала таланымын болуу турар-дыр.

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чөвүлгөнү номурун чөптөрүн көрдүр:

«Украин Совет Социалисттик Республикасы Октябрь революциянын өрдөн-биле шапкар дугайында»

Украин Совет Социалисттик Республикасынын аягычы чонгарынын революстук шынчынын, Октябрьдин социалисттик Улут революциянын шыктарынын ачыл-хавымын база делегация эң баштагы кой националдык социалисттик туртуулууну коммунисттик тургузушуну болгон боттарынын Эволюциянын биле биле демселедиле, Украинанын Октябрь революциянын хунгуде ораси-биле ишдирген деп шынтыр хунгуде ораси дугайын шилтеге дыккандыры мөңгө ала таланымын болуу турар-дыр.

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чөвүлгөнү номурун чөптөрүн көрдүр:

«Украин Совет Социалисттик Республикасы Октябрь революциянын өрдөн-биле шапкар дугайында»

Украин Совет Социалисттик Республикасынын аягычы чонгарынын революстук шынчынын, Октябрьдин социалисттик Улут революциянын шыктарынын ачыл-хавымын база делегация эң баштагы кой националдык социалисттик туртуулууну коммунисттик тургузушуну болгон боттарынын Эволюциянын биле биле демселедиле, Украинанын Октябрь революциянын хунгуде ораси-биле ишдирген деп шынтыр хунгуде ораси дугайын шилтеге дыккандыры мөңгө ала таланымын болуу турар-дыр.

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чөвүлгөнү номурун чөптөрүн көрдүр:

«Украин Совет Социалисттик Республикасы Октябрь революциянын өрдөн-биле шапкар дугайында»

Украин Совет Социалисттик Республикасынын аягычы чонгарынын революстук шынчынын, Октябрьдин социалисттик Улут революциянын шыктарынын ачыл-хавымын база делегация эң баштагы кой националдык социалисттик туртуулууну коммунисттик тургузушуну болгон боттарынын Эволюциянын биле биле демселедиле, Украинанын Октябрь революциянын хунгуде ораси-биле ишдирген деп шынтыр хунгуде ораси дугайын шилтеге дыккандыры мөңгө ала таланымын болуу турар-дыр.

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чөвүлгөнү номурун чөптөрүн көрдүр:

«Украин Совет Социалисттик Республикасы Октябрь революциянын өрдөн-биле шапкар дугайында»

Украин Совет Социалисттик Республикасынын аягычы чонгарынын революстук шынчынын, Октябрьдин социалисттик Улут революциянын шыктарынын ачыл-хавымын база делегация эң баштагы кой националдык социалисттик туртуулууну коммунисттик тургузушуну болгон боттарынын Эволюциянын биле биле демселедиле, Украинанын Октябрь революциянын хунгуде ораси-биле ишдирген деп шынтыр хунгуде ораси дугайын шилтеге дыккандыры мөңгө ала таланымын болуу турар-дыр.

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чөвүлгөнү номурун чөптөрүн көрдүр:

«Украин Совет Социалисттик Республикасы Октябрь революциянын өрдөн-биле шапкар дугайында»

Украин Совет Социалисттик Республикасынын аягычы чонгарынын революстук шынчынын, Октябрьдин социалисттик Улут революциянын шыктарынын ачыл-хавымын база делегация эң баштагы кой националдык социалисттик туртуулууну коммунисттик тургузушуну болгон боттарынын Эволюциянын биле биле демселедиле, Украинанын Октябрь революциянын хунгуде ораси-биле ишдирген деп шынтыр хунгуде ораси дугайын шилтеге дыккандыры мөңгө ала таланымын болуу турар-дыр.

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чөвүлгөнү номурун чөптөрүн көрдүр:

«Украин Совет Социалисттик Республикасы Октябрь революциянын өрдөн-биле шапкар дугайында»

Украин Совет Социалисттик Республикасынын аягычы чонгарынын революстук шынчынын, Октябрьдин социалисттик Улут революциянын шыктарынын ачыл-хавымын база делегация эң баштагы кой националдык социалисттик туртуулууну коммунисттик тургузушуну болгон боттарынын Эволюциянын биле биле демселедиле, Украинанын Октябрь революциянын хунгуде ораси-биле ишдирген деп шынтыр хунгуде ораси дугайын шилтеге дыккандыры мөңгө ала таланымын болуу турар-дыр.

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чөвүлгөнү номурун чөптөрүн көрдүр:

«Украин Совет Социалисттик Республикасы Октябрь революциянын өрдөн-биле шапкар дугайында»

Республиканы Октябрь революциянын өрдөн-биле шапкар.

Ийкечтик Октябрьдин кавайы-Ленинград-биле, бистик Төрөн чуртуулууну найымында Москва-биле болгон Россия Федерацияны-биле калды Совет Украина бистик чурттуу Октябрьдин социалисттик Улут революциянын 50 чылдынын хунгуде туртуулар өрдөн-биле баштап шыктарынын бирозон болгон.

Бо улут болгон төлөтүгү шыкты-биле колбаштыр республиканын аягычы чонгарынын чүрөк-ти бугу ханымдык ийке байыр чедирин чөптөрүн көрдүр. Эрим эштер! Бо шыктал болгон оо-он чылдарын мадырында демсели-биле болгон күш-аымын-биле чаалап алдыган. Социалисттик Украинанын аягычы чонгарынын бугуруу-акылдын, колхозчу, ийкейлик бугуруу бо шыктал-биле чоргаралар өрөгөл. Украин хоорайларынын болгон көдөзүн аягычы биле алдарды хероженери бо шыктал-биле чоргараларын болур. Украинага революстук тулукушунуна болгон социалисттик тургузушунун хунгудеги чонгарыны бо шыктал-биле чоргараларын болур. Украин улустун бистик алдарын Чесектик Куттеринин туртуулууну дайымын алыр артырып турар болгон бо шыктал-биле чоргараларын болур. Совет Украинанын келер үеи-өзү оорор салгычлар-студенттер, школьдары, комсомолчулар болгон ийкейлик бо шыктал-биле чаа чоргараларын болур, бо хунгуде шыктал болгон оларын өбөгөрүн болгон адамдарын демсели турганы дөң, коммунизмин херо дөң оларга чам ийкей мадырында демселирин колбаштырып турар хунгуде тагырак болуу турар.

Эрим эштер! Республиканын аягычы чонгары улут ордуу эртин, дыка улут чедиринин чедир алган. Ийкечтик ам-даа аякы дөңгө болгон улут согуу перспективаларынын мурунча, Төрөн чурттуу шыкталы Украинанын аягычы чонгары чаа-чаа күжөөшкисинер-биле коммунисттик тургузушуну улут хероже чаа-чаа чедиринин биле харылаар дөңгөн бистик партиянын Топ Комитеди, Совет чакы Радиски турар.

Хей чык Бадиски Украина! (Совет Украина дегеренин!)

Бистик улут, күчүгү Төрөн чуртуулууну-Совет Социалисттик Республикаларын Эволюция дегерени!

СЭКП-нин Топ Комитетинин, ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун болгон ССР-нин Министрлер Чөвүлгөнүн байыркы тагалын номурун чөптөрүн көрдүр (байыркы чаганын номчан).

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун дайымын биле чорудулугу хунгудеги күжөөшкисинер-биле коммунисттик тургузушуну улут хероже чаа-чаа чедиринин биле харылаар дөңгөн бистик партиянын Топ Комитеди, Совет чакы Радиски турар.

Хей чык Бадиски Украина! (Совет Украина дегеренин!)

Бистик улут, күчүгү Төрөн чуртуулууну-Совет Социалисттик Республикаларын Эволюция дегерени!

СЭКП-нин Топ Комитетинин, ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун болгон ССР-нин Министрлер Чөвүлгөнүн байыркы тагалын номурун чөптөрүн көрдүр (байыркы чаганын номчан).

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун дайымын биле чорудулугу хунгудеги күжөөшкисинер-биле коммунисттик тургузушуну улут хероже чаа-чаа чедиринин биле харылаар дөңгөн бистик партиянын Топ Комитеди, Совет чакы Радиски турар.

Хей чык Бадиски Украина! (Совет Украина дегеренин!)

Бистик улут, күчүгү Төрөн чуртуулууну-Совет Социалисттик Республикаларын Эволюция дегерени!

СЭКП-нин Топ Комитетинин, ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун болгон ССР-нин Министрлер Чөвүлгөнүн байыркы тагалын номурун чөптөрүн көрдүр (байыркы чаганын номчан).

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун дайымын биле чорудулугу хунгудеги күжөөшкисинер-биле коммунисттик тургузушуну улут хероже чаа-чаа чедиринин биле харылаар дөңгөн бистик партиянын Топ Комитеди, Совет чакы Радиски турар.

Хей чык Бадиски Украина! (Совет Украина дегеренин!)

Бистик улут, күчүгү Төрөн чуртуулууну-Совет Социалисттик Республикаларын Эволюция дегерени!

СЭКП-нин Топ Комитетинин, ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун болгон ССР-нин Министрлер Чөвүлгөнүн байыркы тагалын номурун чөптөрүн көрдүр (байыркы чаганын номчан).

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун дайымын биле чорудулугу хунгудеги күжөөшкисинер-биле коммунисттик тургузушуну улут хероже чаа-чаа чедиринин биле харылаар дөңгөн бистик партиянын Топ Комитеди, Совет чакы Радиски турар.

Хей чык Бадиски Украина! (Совет Украина дегеренин!)

Бистик улут, күчүгү Төрөн чуртуулууну-Совет Социалисттик Республикаларын Эволюция дегерени!

СЭКП-нин Топ Комитетинин, ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун болгон ССР-нин Министрлер Чөвүлгөнүн байыркы тагалын номурун чөптөрүн көрдүр (байыркы чаганын номчан).

ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун дайымын биле чорудулугу хунгудеги күжөөшкисинер-биле коммунисттик тургузушуну улут хероже чаа-чаа чедиринин биле харылаар дөңгөн бистик партиянын Топ Комитеди, Совет чакы Радиски турар.

Хей чык Бадиски Украина! (Совет Украина дегеренин!)

Бистик улут, күчүгү Төрөн чуртуулууну-Совет Социалисттик Республикаларын Эволюция дегерени!

СЭКП-нин Топ Комитетинин, ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун болгон ССР-нин Министрлер Чөвүлгөнүн байыркы тагалын номурун чөптөрүн көрдүр (байыркы чаганын номчан).

СОВЕТ УКРАИНА 50 ЖАРЛААН

Максим РЫЛЬСКИЙ, украин шүлүкчү

ЧАТЫРДАГ

Чатыр көшкөн туман өтүр
 Ырак дагаар көстүр калыр.
 Салгар кемге оюпелеткен,
 Ыркында суур уду чыдар.
 Черешняны кыскак чечер
 Черниг кырын өчкөктөн каан.
 Эрги хованш бакмычыкка
 Эзон када дыштанан аар.
 Адыр, семис мөгөннериг
 Адан ышан улуг көстүр
 Чатырдаг шуут дээр чартымы

Чапа алган бедип турар.
 Улуг дегин баарында
 Тейлер суугар—кодан хой-ла,
 Девонерлиг арыстар суу
 Удамын дег чыңо көстүр.
 Салгыч болган кадарчылар
 Шап ол дагычым шыпшыныга
 теп,
 Кичи күжүр бедиптакан дег,
 Кинсидип чору-ла боор.
 Ал ДАРЖАА очулдурган.

НАЙЫРАЛДЫҢ БИР ИЛЕРЭЭШКИНИ

1944 чылдын июль 25-те Ывакы Мюнгви-Тайгазан мындагы телеграмма Тыва Арат Республиканын нам, чазаның адресинге келген:

«Мюнгви-Тайга кожунуң ажилчы чоңу бир 1944 чылда күрүнө шанындан дашкаар 560 баш малды өстүргөн, Советтик Украинанын Киев областынын колхозтарына дуалаар хүдөөгө алган бис. Ам 105 сарлык, 715 хой, ешкү, шүптү 820 башты чың алган, бодуустун алган хүдөөгөнчисти 145 хуу күтүскөнчисти айтканымыс. Аны-дунма Украинанын ажилчы чоңунга бистинг кожунуң ажилчы, малчы чоңунун азырап берген белек малдарын дамчыдып бөксөчөри диледивис».

Украин улус-биле ханы найыралды бадтыкп, фашисттик ажелден чаа хосталган ажилчы чоңнарга дуаламчы көргүзери ынчар илдереткен мездер Тываның чүк бүтүндөй ынчарда үзүктөл чокка көп турган. Аны-дунма украин улуска материалдыг дуаламчы көргүзөр күзелин илдереткен ол чагай сеткилин шыңчыкканын Тыванын нам, чааза деген болган арат чоңнар аңда илешпейн киржин турган дээрин архив документалери херечилеп турар.

Чер-черден, кожуну, сумулардан ажилчы чоңнарның белек кылдыр Украинага дуалаар дөн хүдөөгөнч 17.000 баш мал чеккен. Ол хүдөөгөнч канчар күтүскөнчисти турарының дугайында ынчардагы мездери ап көөрге, акы-дунма найыралдың демдээ кылдыр дуаламчы чып херекке арат чоңнарның калбак киржилгезин, белик идеянын херечилеп турар.

Украинаның девискөргө эрес-маадырлар тулушкан, зеп келген Бичен, Базыр оларын уткаан митинг 1944 чылдын июльда Улуг-Хем кожунуң бир суурунга болган. Чүгле чангыс ол митингнин киржилчелери бешин Украинаның хосталган районнарына дуалаары-биле 217 баш малды, 2074 акшаны чымдырган. «Советтик Украинанын хосталган арат чоңунга дуалаан бөлөөвисти хүлөөп алырлары диледивис» деп бижээн.

Ол ышкан Би-Хем кожунуң Тарага сумузу нам кезигү-нү Тулун Бодуштун, оон өг-бүдө эзон Бичедип Топ белек комиссионнага бижээни болза: «Украинаның Киев областынын колхозтарының социалисттик мал ажилын катан тургузарынага дуалаар күзөл-биле 1944 чылда 20 баш мал өстүрүп бөөр деп алган хүдөөгөнчисти баугаар 6 кыс, 4 эр казыраларын, 10 анык хойларын — шүптүзү 20 баш малды 1944 чылдын алды айның 17-де кожунуң белек комиссионнага хүдөөлүп бердивис».

Арат чоңнарның ыңдыг белик идеянын, чагай күзелини түнелинде Тываның ажилчы чоңнарының 17.000 баш мал деп хүдөөгөнч ол чылдын июль 22-ге чедир 17.111 баш кылдыр күтүскөнчисти Топ белек комиссионна ТАР-ның нам, чазаның илеттинген. Ол сан август 1-де 17.987 баш чеккен.

Бистин эки-тураачыларының украин черге эрес-маадырдыг чоруу ыңдыг чагай херекке сорук кирген.

Бо чоруктар украин болган тыва улустун акы-дунма найыралының болган бот-боттарына дуалаажылгызының чайынанчак көргүзүү болган.

Украинга Совет эрге-чагырганың тургустунганмын алдарыг бежен чыл оян ам бүгү совет улустар байырлаалды-биле демдегеп турар хүнерде улустарның найыралына тыва улустун бердинген чорууну бо чижээн көргүзери өөрүнчүг-дүр. Аны-дунма украин улустун бо улуг байырлалын тыва улус оон-биле кады демдеглевисаан, коммунизм тургузушкунуң херөөгө оон ам-даа улуг-улуг чедишкенингерил болурун күзеп турар.

Улустарның улуг найыралы чектелдип, быжыгып турда, бистинг улустарымыс тийлестирбес, оларның күзөл-соруу бүдүнгүр болур.

Б. ХӨВӨНМЕЙ.

Киев хоорайның дал орту-зунда, оң кол кудумчулары—Брештатик биле ногаан сесерликтиг Шевченко кудумчузун белирлежип өрткен черинде Владимир Ильич Ленинге тураскаал турар. Украин кижилер бүтүзүңгө эргим үнелик болган тураскаалдыг мындагы сестерини оон гранит беликтөөжинде сийлибип бижээн: «Улуг орус болган украин пролетарийлерниң чангыс ай хөдөлүшкенингерини турда хостуг Украина турар аргалыг, ыңдыг чангыс эп чокта ол дугайында чугаа-даа туруп шыдавас».

Бистинг улуг баштычымыс

ский, Д. З. Мануильский, Ю. М. Кошубинский, К. Е. Ворошилов болган оон-даа өскөлөр ол организацияларын удуртуп тургал.

Украинаны Советтер Республиказы кылдыр 1917 чылдын декабрь 11—12-де (24—25-те) Советтерниң I Бугу-украин съездинин чарлаан. Бот-эргелик болган хостуг украин күрүнө болган бир-ле дугаарында тургустунган. Россияның Совет Республиказы-биле Совет Украинаның өн сирый федеративтиг харылдаанын таарыштырып чорудар дугайында шийтирини съезд хүлөөп алган. 1922 чыл-

баштарың чылача үзүп алганар. Октябрьның чаалап алымыккынарын камгалаарыңче бүгү улустар көдүрүлүп үгел. Казах кижилер Москваны хөрөө-биле камгалап, узбек кижилер Ленинград дээш туржуп, орус кижилер хүд-ийбалаган Украинаның черин хосташкан.

Улустарның акы-дунма бүлелинги бистинг республиказы бодунуң бүдүн болган хамаарышпас чоруун намгалап ап, бодунуң черлерин дагын матыштырып, дайынга үрелген улус ажил-агынын нысиз хуусаада катан тургускан болган бүгү талаалыг чектелтишкени-

кылдынган станоктарын, тракторларын, автобустарын, күчүлүг автомашиналарын ам делегейниң бүгү чурттарында керүүп болур. Чүгле дайын соондагы (1946—1966) чылдарда бешин республикага 52 домна суугуларын, оларның аразында делегейде эн улуг дөөн суугуларын, дыка хой мартен суугуларын, электри-биле кан ээилдирер суугуларын болган конверторларын, демир-руда арыгалының беш комбинадын туткан. Республиканың амгы металлургия заводтары —магальмыг улуг, белик бүдүрүчүлүг агрегаттардыг күчүлүг

ишчилер ол чедишкенингерин челип алган. Украин ховуларда чартык миллион трактор ажиллап турар. Харьковтун трактор заводунан чокта чаз миллион дугаардыг трактор үнген. Республиканың көзөө ажил-агынын чедишкенингериле, үчүш камгалаалың хикмиктиг чепестери, электри энергиязы-биле магалыг хандытылган.

Украин эртемниң болган культураның чедишкенингеринге бүгү акы-дунма улустар-биле нады чоргаарлары бис. Республикада чүс ажилчин бүтүзүлүп-не 56-зы долту, азы

Степан САРЫГ-ООЛ, тыва чогаалчы

Уйнукайның байыры

Угбалыкшык болганымас
 Улуг, чагай байырында,
 Украинанын кызы, септээ
 Уйнукайдын мезди тудай.
 Россия дегем улуг —
 Уруг-дарым өңмө-саячк:
 Адип бешин билишпес бод,
 Арамында төрөк, ынар.
 Днеприни, Улуг-Хемдини
 Девискөргө херип-даа бод,
 Океаннар дамчып чоруу,
 Олар домей тудушканнар.
 Уран кыстың шевер хошу
 Угулаалап аргып каан дег,
 Украина шөлдериңге,
 Угбам сен дег, ынаам холчок,
 Тарас оңу иррап чорван,
 Таптап бодам: көстүр кээр-дир,
 Бо хун алган, йорзон тур бис.
 Харым чечтин, сургууз дооскан,
 Кала баарым билгелек мен:
 Харьковка бе? Кымылга бе?
 Кайкызы-даа мендээ төрөк.
 Домей-ле мычан:
 төвүүскө —
 Төрөк ынар Москвамыска,
 Угбалыкшык уругуң-ле
 Ужуралым чокуштур бис.
 Албан, ажил ужурунда
 Аам шөзөө — дашталымда,
 Москвамыс улуг орук
 Башташтырмың чедире боор.

ДЕН ЭРГЕЛИГЛЕРНИҢ АРАЗЫНДА

болган башкымыстың Октябрь революциязының ирак мурнунда-ла бижээн ол сестеринде хааныг Россиянын дарыг чыгарган болган эрге-межел чок улустарының бирээинге хамаарыштыр большевиктер партиязының политиказы тодаргай айттылган. Ден эргелик акы-дунма республикаларын бүлелинги Украина Совет Социалисттик Республика чартык чүс чыл дургузунда бодунуң социал, экономика болган культура хөгжүлүшүнге магалыг улуг чедишкенингерин челип алган.

Питерге октябрь тултушуннарының чангымы болуп, кызыл «Арсеналды» ханаларының баарына дигиреп үгел адышкынар болза украин пролетариятын болган тараачынарның орус улустун соён дарыг эрге-чагырганы бодунуң холунга алып болган пролетар революциязының хөрөөн эчинге чедирер деп шийтирилг чоруунуң дугайын бүгү делегейге мездээлээн.

Декабрь 5-те (ноябрь 22-де) Киевтин «Арсенал» заводунун ажилчиннары Я. Гамарниктин эрге-чагырга дугайында илеткенини сонда бадлаашкынарның хой нуруузү-биле мынча деп доктааткан: «Бүгү Россияда ышкан, Украинага Совет эрге-чагырганы тургузарын болган Советтерниң Бугу-украин съездинин чымдырарымыс негеп тур бис».

Александровск рудининин ажилчин украиннери мындаг революцияны хүлөөп алган: «Пролетариятын болган эп ялы тараачынарның турсоруунуң баурут камгалакчылары болган илердикчилери болур орус-лаа, украин-даа большевиктерини Топ раданын нүгүлөп турарынага удуралың тур бис... Ажилчин, солдат болган тараачын депутаттар Советтериниң нуруунде Украинага төп эрге-чагырганы негеп тур бис».

Совет эрге-чагырганы тургузуп алып дээш берге байдаларда демискеп ужур украин улуска таварып турган. Украинага социалисттик революциянын шийөөлери, улуг үлөтүр төштери — Харьков, Екатеринбург, Донбасс, Киев оларның большевик организациялары болу берген. Партиянын болган күрүненин коску ажилдакчылары Г. И. Петровский, С. В. Косиор, В. Я. Чубарь, Артем (Ф. А. Сергеев), Н. А. Скрынник, В. П. Затон-

да чарлаттыган Совет Социалисттик Республикаларын Эвилелин тургузарыңче орукка баштайгы бир базым мычалдыр кылдынган.

Хосталган улустарының эвилели бодунуң догунашкынын баштайгы хүннеринден эгелөөн-ле хындызын дайын болган селе-биле эргиткен. Октябрьның чепсектиг туралымыккынын белекээринге болган боттандырын чорударына украин улустун хой-хөй алдарлыг оолдар, кыстарынын киршикени ышкан, орус, белорус, грузин ажилчиннар, тараачынар улуг Кобзарынын черин австри-герман интервентилерин болган иштики контрреволюцияны калдашкынарныдан украинер-биле калы камгалап алган.

С. Буденныйның Бирги Азтык шериг маадырларынын, Каховка чанынга болган Перекопка болган тултушкуннарын киржиңчилериниң маадырдыг чоруктары Украинаның төөгүзүнде алтын жүктөр-биле киир бижиттинген. Украинаның улус секретарлары 1918 чылдын январьда Россиянын Улус Комиссарларынын Чевулинге мынча деп бижээн: «Украинга ажилчин революциянын нүгүрүнде украин болган орус ажилчиннарының баш тараачынарның төккөн ханы Улуг Россиянын болган Украинанын ажилчы массаларынын аразында акы-дунма эвилели кезээ шагда чырытты. Ол эвилели буржуазиянын талазында үсперлер дээр камыл-даа халдашкынарга олар алдыртпас».

Акы-дунма улустарының эвилели ажил-агынын тайбың тургузушкун чылдарында улам хөгжүп, быжыккан. Магнитка болган Днепрөгөс, Фергана каналы, Сталинградтын трактор заводу, тулдурларымыс, бистин күчүвүстү болган чектелтишкенингерин үндөшин болган, оларын СССР-нин бүгү улустары туткан.

В. И. Ленинни тургусканы хой националдыг чангыс аай социалисттик күрүнө Аза-чуртун Улуг дайынын чылаарында калың-лошкун шыгалданы тулуп өрткен. Акы-дунма улустарының эвилели айылга таварышкан, буурап дүжөр боор деп, фашисттик араатаннар кордан. Олар ханы алдапканнар. Улустарының найыралы чалым хая дег быжык болган, ол хаяга фашисттик аг-шериг

ни, депшилгени чедип алган. Бугуугу Украина — белик хөгжүлүлүг индустриялыг болган улуг социалисттик көдээ ажил-агы бүдүрүлгези республика-дыр.

Социалисттик иштелип дарлаткан улустарынын мурунга каныг аргаларын ажилып ту-

бүдүрүлгелер-дир. Республиканың энергетиказы калбарып, быжыккан, бүдүрүлгенин чүс-чүс чаз алдырлары көстүп келген. Бугу Украина самолёттары, электрон микроскоптары, синтетиктиг алмаздарын, ховар дөөн прокат станнарын бүдүрүп турар.

доху эвес дээди эртемниң, азы ортукам эртемниң. 1970 чылга чедир Украина тускай эртемнигериниң саны барык 4 миллион кижилер.

Физикалык, кибернетиканың, үнүштер селекциязынын талазына украин эртемденериниң ажилдары чүгле бистинг чур-

Киевтин төп кудумчузу — Крешатик. Фото Ю. Мосенжиктин. СЭТА-ның фотохрониказы.

дарын, кижини кижилер мөлчүрү чорукту чок кылган, олар боттарынын социал болган экономиктиг хөгжүлүшүн өндүр беликтерин челип ап болурун Украинаның чижээ көргүзүп турар.

Чер бөмбүрөөнүн девискөргө бистинг чартык чептес хуузу болган чоңунун 1,4 хуузу улуг-хуузуна оонаажыр Украин республика делегейде шой, каа, трактор, чигир бүдүрүшкүнүнүң, хөмүр-лаш тавыжыкы 7—10 хуузу берип турар аларган. Революция мурунда чыл дургузунда ажилдап үндүрүп турганы хире пролетарияны ам республика селеле хүннерин дургузунда бүдүрүп үндүрүп турар. Украин ажилчиннарың холу-биле

Совет эрге-чагырганың чылдарында көдээ ажил-агыга үндөшин өскерилдишкенингер болган. Украин дээрге сайырынга чөл болган мал ажилынын республиказы аларган. Революция мурундагы үнелинги дендөөгө, көдээ ажил-агы бүдүрүлгезинин продукциязынын ишти кемчөөлү 2,7 катан улгаткан. Шаала тарааның дүжүлү гектарда-на 8—10 центер болуп турган болза, сөөлүг чылдарда 20—21 центер чеккен. Эрткен чылын ээтинги ишти бүдүрүшкүнү революция мурундагы дендеди 2,3 катан, сүт—3,7, чигир — 5,4 катан ашкан.

Көдээ ажил-агы бүдүрүлгезининг техникалыг өнүккөн чедишкенингерининг азымында ажил-тувуста эвес, харын даштыкыда база калбак сураглыг. Бисте 223 академиктер, корреспондент кижилер, чүс мун чыгам эртем ажилдакчылары, эртемнериниң ийи муң акым докторлары, 22 муң кандидаттары ажиллап турар.

Бугу-эвилелин болган даштыкынын номчукчуларына калбак сураглыг чогаалдарын тургузупшан, украин чогаалчылар төрөөн ылымыда бижип, чогаалды туралар. Оларнын дыка хой чогаалдарын Ленинчи болган Күрүнө шанналар-ы-биле демдегелен. Украин композиторлар, чурчукчулар Совет эрге-чагырганын чылаарында улуг чедишкенингерин челип алган.

Улетур болган көдээ ажил-агы бүдүрүлгезинин бүгү адырларынын чайгылыш чок көдүрүшкүнүнүн түнелинде украин улустун чагай байдалы чылдың-на бедип өрөр. Чартык чөс чылдын дургузунда Украинанын хоорайларына чуртталга фондузу 46 миллиондан 270 миллион дөрбелчин метр чедир өскөн. Ам хүнүн-не 1.100 кижиле чаз квартираларже көжүп кирип

турар. Ажилдап турар чангыс кижиле хамаарыштыр алырга, 1913 чылдынга дендөөрге, ажилчиннарың боттуг орудалары 6,6 катан, а тараачынарыны — 8,5 катан өскөн.

Бугуугу Украина — омакшылым болган ырларын чурту, тайбын иштин аас-кежиктиг кижилерининг чурту-дүр. Өөрүшкүлүг, аас-кежиктиг амдырал-чуртталга оон бүгү булунарында дайыккан.

Украин улус бодунуң республиказынын бежен чымын политиканы болган куш-ажылчы улуг көдүрүшкүнүн байдалында уткаан. Украинанын улустур болган көдээ ажил-агы бүдүрүлгезининг ажил-ишчилери боттарының планнарын болган хүдөөгөлерин чедишкенингерин күтөшин турар.

Улуг, социалисттик күрүнениң хостуг болган ден эргелик улустарының бирээни — украин улус Коммунисттик партиязын болган Совет чазан догдандыр казангызын-даа артык сирый каттышкан.

С. СТЕЦЕНКО,
 Украин ССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун Даргалынын Бирги оракталгызы.

Иван САВИЧ, украин чогаалчы

ХЛЕБ БИЛЕ ДУС

Аилчыларга хлеб, дүстү
 Ийи холбол тургусу үткүр —
 Ишчи чоңуң чачымымыс
 Аажоң улуг утка бар ийин.
 Марска, Венерала
 Бээр ужур туруп келсе,
 Эптег сеткил сеткил чедер,
 Дээ-дүрбү болбас-даа мен.
 Ховуларга хостуг өскөн
 Хоор тараам элевинден,
 Шымчым тире армы дустан

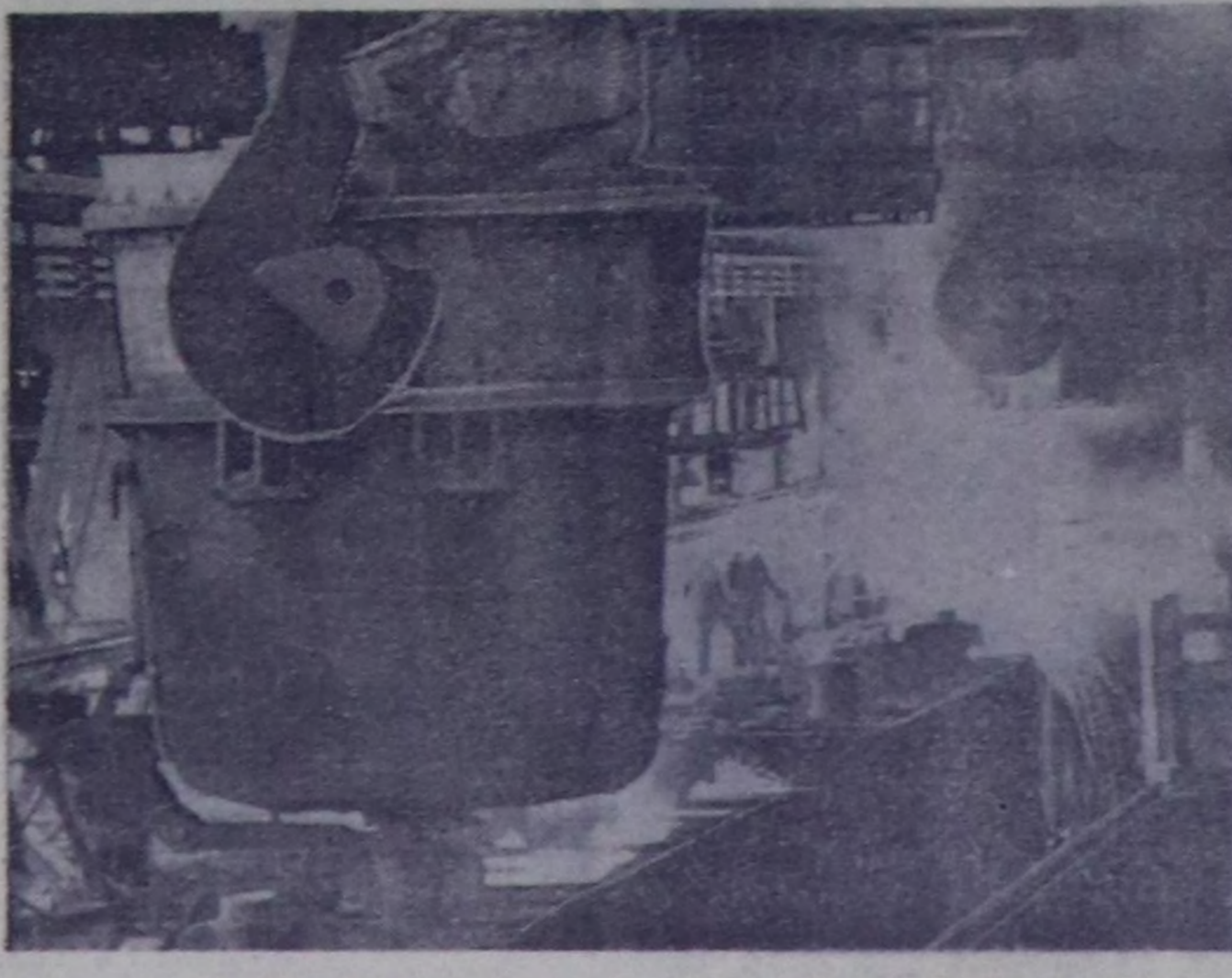
Чымын-биле сунар-ла мен.
 Аилчы бадай дайым эвес,
 Мезе сөөрткөн торган эвес,
 Мерген уулан, армы шымын
 Айбычызы болур-ла мен.
 Октарайда амдырал
 Эптег-деминг кады көжүп,
 Оон-даа ыңай аас-кежик
 Деширеде маңгезийер.
 Ал ДАРЖАА очулдурган.

Андрей МАЛЫШНО,

украин чогаалчы

«КӨК БИЖИМЕЛ» ДЕП НОМУНДАН

Зекет чокка чурттаар чоор деп,
 Эдериң чынта чугаа дышпаан,
 Кара баарым каттыжого
 Каттырын шаг бодум ийин.
 Кым-даа билер, чажырбас мен:
 Хым-даа болза холегелиң,
 Эзиринд-лаа холегезиң
 Эдериң-ле кажараңнар.
 Ышан, ситен, чалгын, холдар
 Ылавыла холегелиң,
 Арыг дерниц дамдызы-даа
 Артыш калыр истиг болгай.
 Чүгле чангыс мыба-хүдле
 Чүү-даа турбас — халеге чок.
 Ол дег ыңчаар бак кижилер
 Оруун, янын бызан чоруур.
 Ал ДАРЖАА очулдурган.

ЗАПОРОЖЬЕ. «Запорожсталь» заводтун мартен цехи... Кан ээилдиркичелери шалыккын ээилдиргип кылып турда, шолбаннар чайнай каап турганыз. Совет эрге-чагырганын ийиги 50 чылын олар чедишкенингерин эгелээн. Кан ээилдиркичелери чүгле баштайгы хүннер-

де бешин пландан ажыр муң-мун тонна канны берген.
 ЧУРУКТА: цехтин ээилдиргелек мастери Ф. Л. Куракалов. Аана «Хүндүлүг металлургия» деп атты тывысқан. Фото А. Красовскийни. СЭТА-ның фотохрониказы.

